

SELETUSKIRI

regionaalministri määruse „Keskkonnaministri 19. juuni 2015. a määruse nr 38 „Kalastuskaardi taotlemise ja andmise kord, tähtajad, nõuded püügivahendi püügilt eemaldamiseks tehtava volikirja kohta ja volitamise teavitamise kord, harrastuskalapüügi andmete esitamise kord ning harrastuskalapüügiõiguse tasu ja harrastuskalapüügiõiguse eest tasumise ning tasu maksmise kontrollimise kord“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Eelnõuga muudetakse keskkonnaministri 19. juuni 2015. a määrust nr 38 „Kalastuskaardi taotlemise ja andmise kord, tähtajad, nõuded püügivahendi püügilt eemaldamiseks tehtava volikirja kohta ja volitamise teavitamise kord, harrastuskalapüügi andmete esitamise kord ning harrastuskalapüügiõiguse tasu ja harrastuskalapüügiõiguse eest tasumise ning tasu maksmise kontrollimise kord“¹ (edaspidi *määrus nr 38*). Muudatus on seotud harrastuskalapüügiõiguse tasu muutmisega. Määrus kehtestatakse keskkonnatasude seaduse § 11 lõike 2 punkti 3 alusel.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna peaspetsialist Indrek Ambos (626 0714, indrek.ambos@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi ja seletuskirja kvaliteeti kontrollis Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Kadri Tubli (626 0751, kadri.tubli@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu ja seletuskirja sama osakonna peaspetsialist Heleri Piip (heleri.piip@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

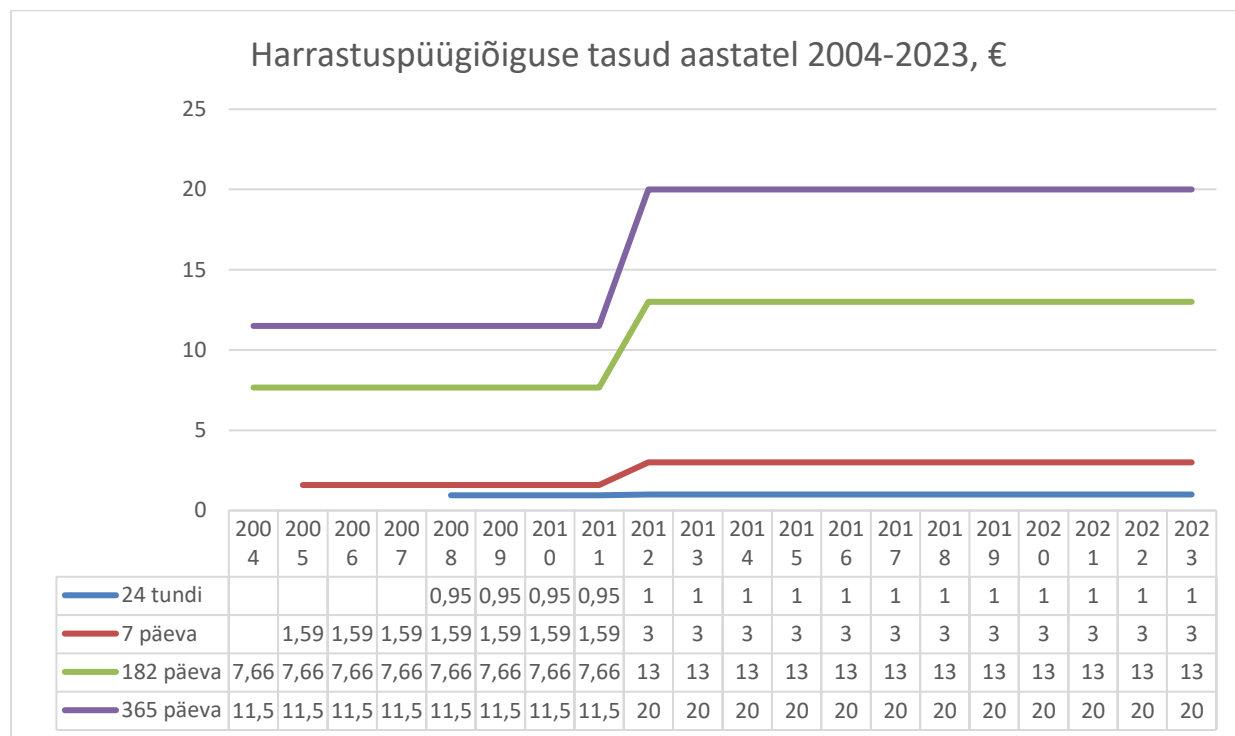
Paragrahviga 1 muudetakse määruse nr 38 § 10 lõiget 2 ja kehtestatakse uued harrastuskalapüügiõiguse tasumäärad.

Harrastuskalapüügiõiguse tasud on muutunud ajas sarnaselt harrastuskalapüügis toimunud suuremate korralduslike muudatustega, st muudatusi ei ole tehtud regulaarselt. Põhiseaduse § 5 kohaselt on Eesti loodusvarad ja loodusressursid rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. Kalapüügiseaduse § 22 lõike 1 kohaselt tohib igaüks kalastuskaardi alusel või harrastuskalapüügiõiguse eest tasumise korral püüda harrastuskalapüügivahenditega kala avalikul ja avalikuks kasutamiseks määratud veekogul, järgides seaduses või selle alusel kehtestatavates määrustes sätestatud piiranguid, mistõttu peavad harrastuskalapüügi tasud olema mõistlikud, kuid samas õiglaselt hinnastatud. Harrastuskalapüügi kättesaadavuse igapäevasele tagab praegu igaühe õigus püüda kala ühe lihtkäsiõnnega ilma selleks püügiõigust vormistamata ja selle eest tasu maksmata. Harrastuskalapüügiõiguse tasude lubatud vahemik on sätestatud keskkonnatasude seaduse (edaspidi *KeTS*) § 11 lõike 4 punktis 4. KeTSi järgi peab harrastuskalapüügiõiguse tasude kujundamisel arvestama eri kriteeriumidega, nagu püügiaeg ja -koht, püügivahendi püügivõimsus, kalavaru olukord püügipiirkonnas ning püütava kalaliigi väärtus. Kehtiva seaduse järgi võib harrastuskalapüügiõiguse tasu suurus jääda 0,03 euro kuni 12,78 euro vahemikku ööpäevas. KeTSi 2023. aasta 6. detsembril vastu võetud muudatustega tõsteti ka kalapüügiõiguse tasu piirmääru, mis tähendab, et alates 2024. aasta 1. juulist võib harrastuskalapüügiõiguse tasu suurus jääda 0,06 euro kuni 13 euro vahemikku ööpäevas.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/115072023007>

Muudatusettepanek mõjutab kõigi nelja kehtiva ajavahemikuga (24 tundi, 7 päeva, 182 päeva ja 365 päeva) harrastuskalapüügiõiguse tasu muutmist.

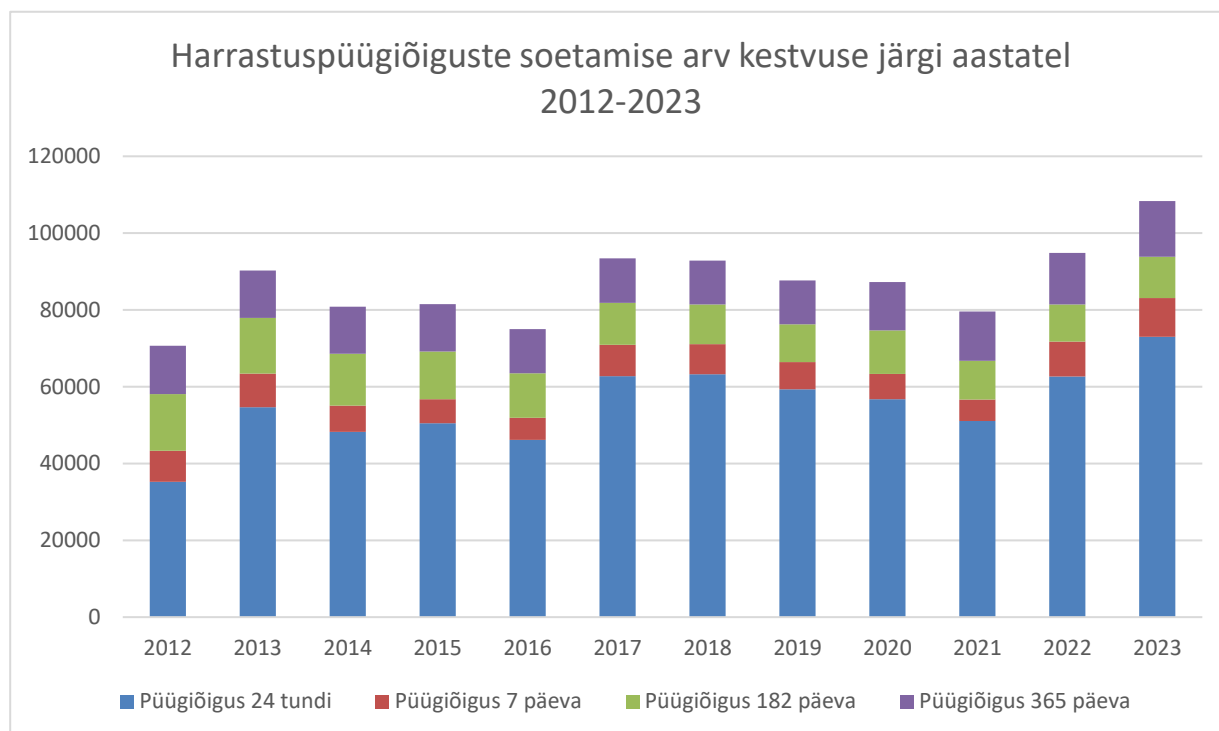
Harrastuskalapüügiõiguse tasu mainitud nelja ajavahemikku (vt joonis 1) ei ole muudetud alates 2012. aastast. Viimane oluline muudatus tehti vahetult enne euro kasutuselevõttu ning enne seda oli tasu püsinud muutumatuna rohkem kui seitse aastat.

Joonis 1. Harrastuskalapüügiõiguse tasud aastatel 2004–2023 eurodes

Alates selle aasta 1. juulist kehtima hakkava KeTS-is sätestatud alammäära järgi jääb kehtiv aastatasu alla miinimumpiiri (tasu kehtiva tasumäära järgi on 0,055 eurot ööpäevas). Ühest küljest on madal harrastuskalapüügiõiguse tasu aidanud kindlasti kaasa loaga kalastajate arvu osatähtsuse tõusule, kuid seetõttu võib oletada, et need, kes pole siiani kalapüügiõigust endale soetanud, ei soovi seda teha ka sõltumata sellest, milline hind sellel õigusel on. Pikalt püsinud soodsa harrastuskalapüügiõiguse tasu tõttu võib eeldada, et möödas on see aeg, kus kalastajate arvu on võimalik kasvatada püügiõiguse tasu väga madala hinna kehtestamise kaudu. Pigem on tegemist ajastuga, kus kalastajate arvu on võimalik kasvatada kvaliteetse teenuse (näiteks kalastajatele mõeldud infrastruktuuri arendamine, kalavarude suurendamine (saagikuse kasv), tehnoloogilised lahendused lubade ostmiseks jne) pakkumise kaudu.

Võttes arvesse viimastel aastatel ostetud püügiõiguste kehtivusaega (vt joonis 2), võib järeldada, et suur osa kalastajatest ei käi kalal väga tihti. Joonise 2 järgi on näha, et keskmiselt (aastate 2012–2023 keskmine) 63% ostetud harrastuskalapüügiõigustest on 24-tunnise kehtivusega, mille hind on tegelikult kõige kallim. See võib olla tingitud asjaolust, et 365-päevast harrastuskalapüügiõigust ei pruugitaks kasutada maksimaalses ulatuses, mistõttu osutuks see õigus püüdjate jaoks kokkuvõttes hoopis kallimaks. Samuti võib 24-tunniste õiguste rohke ostmine olla tingitud sellest, et teenus on kasutajate jaoks kergesti kättesaadav.

Joonis 2. Harrastuskalapüügiõiguste soetamise osakaal nende kestvuse järgi aastatel 2012–2023 (Allikas: TEHA)

Kui vaadata riigi kehtestatud harrastuskalapüügiõiguse tasu määru ja sealt riigile laekuvat tulu, siis on tasu laekumine oluline eeskätt selleks, et katta harrastuskalapüügisektori arendamiseks tehtavaid kulusi, nagu harrastuskalapüügi kättesaadavuse lihtsustamine, selle kohta info levitamine (näiteks infomaterjalide ja infotahvlite kaudu, samuti ajakirjade käibeloleku ja veebilehtede tööpüsimise toetamise ja lubade müügiplatvormi uuendamise kaudu jne), kalade veekogudesse asustamine, harrastuskalapüügivõistluste korraldamise toetamine, noorte koolitamine ja noortele mõeldud kalastuslaagrite korraldamise toetamine, teadusuuringute tegemine, kalastajatele mõeldud infrastruktuuri rajamine, harrastuskalastajate jaoks oluliste kalaliikide koelmute taastamine jne. Kõik see tõstab harrastuskalapüügi kui teenuse kvaliteeti ning sektori kasutajasõbralikkuse taset. Peamine rahastusallikas nende tegevuste korraldamiseks on Keskkonnainvesteeringute Keskusest (KIK) saadavad projektipõhised toetused. Keskkonnakasutusest saadavad tulud jaotatakse osaliselt KIK-i kaudu kalandussektori arendamiseks ning neid kasutatakse loodusvarade arendamiseks ja kaitseks. Seega on ka oluline, et kalapüügiõiguse tasud laekuksid.

Võttes arvesse eespool nimetatud tegevusteks vajalike investeeringute mahte, on selge, et seniste harrastuskalapüügiõiguse tasude muutmata jätmise korral poleks laekuvad tulud sektori arendamiseks või selle senise taseme hoidmiseks piisavad, mistõttu on harrastuskalapüügiõiguse tasu tõstmine investeeringute tegemiseks vajalik ning põhjendatud.

Eespool kirjeldatud põhjustele, argumentidele ning seisukohtadele tuginedes on soovitatav harrastuskalapüügiõiguse tasud 2024.–2030. aastaks fikseerida, et tagada harrastuskalapüügisektori jätkusuutlikkus ja tagada selle arenemisvõimelisus, järgmiselt (vt tabel 1):

Tabel 1. Varem kehtinud, praegu kehtivad ja planeeritavad harrastuskalapüügiõiguse tasu määrad

Püügiõiguse kehtivus	Tasu eurodes aastatel 2004–2010	Tasu eurodes aastal 2012	Muutus protsentides	Tasu eurodes aastatel 2012–2023	Tasu eurodes aastatel 2024–2030	Muutus protsentides	Tasu laekumine
----------------------	---------------------------------	--------------------------	---------------------	---------------------------------	---------------------------------	---------------------	----------------

24 tundi	0,96	1	4,17	1	2	100	145 918
7 päeva	1,59	3	88,68	3	5	66,67	50 795
182 päeva	7,66	13	69,71	13	17	30,77	181 815
365 päeva	11,5	20	73,91	20	27	35	393 039

Harrastuskalapüügiõiguse tasude muutmise tulemusel on ette näha suuremat tõusu peamiselt lühiajaliste, 24-tunniste püügiõiguste puhul. Selline tasude määramine täidab pikema aja jooksul põhimõtet, et korraga palju ostes tuleb hind kokku odavam. Arvestades inflatsiooni mõju alates 2012. aastast, on seni kehtinud harrastuskalapüügiõiguse tasud oluliselt langenud võrreldes sissetulekute kasvuga. Pärast eelnõuga planeeritavate muudatuste jõustumist jääb siiski pikaajalise püügiõiguse maksumus ühe ööpäeva kohta alla 0,1 euro. Võib eeldada, et tabelis 1 loetletud hinnad tagavad harrastuskalapüügi kättesaadavuse ka edaspidi, sõltumata isiku majanduslikust seisundist.

Eelnõuga planeeritavad muudatused on kooskõlas Vabariigi Valitsuse koalitsioonileppega 2023-2030 (vt looduskaitse ja elurikkuse säilitamine, p 6) ning on ühe tegevusena märgitud ka Vabariigi Valitsuse tööplaanis (p 5.3.6).

Lisaks on tasude muutmist arutatud kahel kohtumisel harrastuskalastuse organisatsioonidega, mis toimusid 2024. aasta veebruaris ja aprillis, ning eelnõus välja pakutud numbrite puhul on osaliselt arvestatud ka harrastuskalastajate ettepanekutega.

Paragrahv 2 on rakendussäte, millega sätestatakse, et enne 1. juulit 2024. a ostetud harrastuskalapüügiõigused kehtivad selle kehtivusaja lõpuni. Kalapüügiseaduse § 25 lõike 2 kohaselt tekib harrastuskalapüügiõigus üks tund pärast selle eest tasu maksmist või muust tasu maksmisel määratud kuupäevast, mis ei või olla varasem kui harrastuskalapüügiõiguse eest tasumise kuupäev ja hilisem kui 30 päeva. Seega võib harrastuskalapüügiõigus hakata kehtima 1 tund või 30 päeva peale selle eest tasumist. Kui harrastuskalapüügiõigus ostetakse 30. juuni õhtul kehtivuse algusega alates 1. juulist, siis tasub ostja harrastuskalapüügiõiguse eest veel vana tasumäära alusel.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Sihtrühm. Harrastuskalastajad

Muudatus mõjutab oluliselt kõiki neid kalastajaid, kes peavad ostma kalastamiseks harrastuskalapüügiõiguse. Samas ei ole eelnõuga kaasnev mõju suur, sest kalavaru olemasolu tagamiseks ja kalapüügilubade kehtestamise võimaluse sätestamiseks teeb riik harrastuskalapüügiõiguste ostust laekuvast tulust oluliselt suuremaid kulusi. Pärast tasude muutmist jääb 365-päevase harrastuskalapüügiõiguse maksumus ühe ööpäeva kohta alla 0,1 euro (tasu suurus on edaspidi 0,074 eurot ööpäevas). Kui välja arvata kalastajate harrastuskalapüügil tehtavad muud kulused, võib harrastuskalastaja selle tasu eest püüda ööpäevas näiteks 15 kg ahvenat või 2 forelli või 5 koha. Üldiselt võib eeldada, et eelnõus kajastatud hinnad tagavad harrastuskalapüügi kättesaadavuse ka edaspidi, sõltumata isiku majanduslikust seisundist.

Kaasnev mõju elu- ja looduskeskkonnale. Kaasnev negatiivne mõju looduskeskkonnale on põhimõtteliselt olematu. Pigem avaldab määruse rakendamine looduskeskkonnale positiivset mõju, sest ressursikasutust on õiglasemalt hinnastatud. Laekuvate vahendite abil on võimalik

parandada keskkonda, tõsta teadlikkust, taastada kalavarusid, tagada parem järelevalve teostamine jms.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne riigile lisakulusid. Võttes aga arvesse harrastuskalapüügiõiguse tasude muutmist, võiks tasusid laekuda riigile edaspidi 0,5 miljoni euro asemel üle 0,75 miljoni euro aastas.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. juulil 2024. a. Jõustumine on seotud KeTSi muudatuste jõustumisega määruses sätestatud muudatuse jõustumisega samal ajal.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler